

VAN

Rupert Van Heijningen

Welke boeken lezen advocaten eigenlijk buiten de juridische literatuur, als ze dan nog lezen? Zien ze graag opera, bezoeken ze bioscopen, concerten, galeries? Gaan ze naar toneel? En wat betekent die cultuur voor hen en, misschien, voor hun werk? Rupert Van Heijningen (44, advocaat te Den Haag) speelt in professionele toneelgezelschappen.

Jan Pieter Nepveu
journalist

‘Acteurs vinden verhalen uit de advocatuur heel boeiend: lieve hemel, wat maak jij veel mee!’

“ Nadat ik studententoneel had gespeeld in Leiden ben ik via Willem van de Sande Bakhuyzen, inmiddels een bekend regisseur, in het professionele toneel gerold. Ongeveer om de twee jaar sta ik in een productie. Zo speelde ik bij Het Nationale Toneel in *Komödie der Verführung* van Arthur Schnitzler, in *de Revisor* van Gogol bij theatergroep ELS Inc., en had ik de rol van Thomas Mann in het stuk *Eminente Ballingen* in de regie van Johan Doesburg. Meest recent speelde ik Elliot Carson in de toneelversie van *Peyton Place* door theatergroep Würz. Dat was heel leuk en een groot succes. We hadden drie weken volle bak bij de Appel in Den Haag.

Verder ben ik gewoon fulltime advocaat. Men legt vaak een verband tussen toneel en advocatuur. Maar als ik eerlijk ben, zeg ik dat acteren geen invloed heeft op mij als advocaat. Ik ben mij misschien wel bewuster van technieken ter ondersteuning van mijn optreden. Maar het verschil is dat ik op het toneel een rol speel, in de rechtszaal sta ik zelf met mijn eigen zenuwen en gevoelens. Wel ben ik me, doordat ik bij het toneel goed heb leren observeren, bewust van de lichaamstaal van anderen, van rechters bijvoorbeeld.

Voor de Jonge Balie heb ik pleitoefeningen begeleid en commentaar gegeven op de wijze van presentatie. Ik heb daar, samen met zanger/advocaat Jos van der Lans, het gebruiken van lichaamstaal behandeld. Hoe kun je voorkomen dat gedragingen of tics je in de rechtszaal in de weg zitten? Ook doe ik rollenspelen tijdens de algemene opleiding in Woudschoten. We spelen de relatie tussen advocaat en cliënt. De stagiaires geven daar dan commentaar op, en dan spelen we weer

verder. We bouwen natuurlijk gemeenigheden in, zodat de situatie uit de hand loopt.

Bij het toneel is voor mij het proces van repeteren het belangrijkste. Want ongeacht het toneelstuk ga je nadenken over een thema of een bepaalde geschiedenis. Daar doe je research naar en dan blijkt het altijd actueel te zijn. Je hebt in de toneelwereld de discussie of je een stuk mag actualiseren. Ik vind het interessant als dat wordt gedaan, maar meestal levert het niet veel extra's op. In goed klassiek drama zitten alle gegevens al, en dan hoef je niet ineens in regenjassen te gaan lopen, of Athene te veranderen in Washington. Dat draagt meestal niet zo bij aan de waarde van een stuk.

Ik heb nog nooit een stuk meegemaakt waarin geen actuele thema's bleken te zitten. Van *Peyton Place* bijvoorbeeld zou je kunnen zeggen dat het een onbenullige soap is. Het was ook vooral uit nostalgie dat we het gingen spelen. Maar zelfs *Peyton Place* blijkt actueel te zijn en naadloos gevoegd te kunnen worden in het normen- en waardedebat dat nu gaande is. Het gaat over de brave jaren vijftig, met zijn burgerlijke maatschappij. Iedereen zit gevangen in normen, maar ondertussen gebeuren er allerlei verschrikkelijke dingen. Zolang dat de gemeenschap maar niet getoond wordt, is het goed.

In 2001 heb ik met theatergroep ELS Inc. in *de Revisor* gestaan van Gogol. Ook dat blijkt nog steeds actueel drama te zijn. Het speelt in het tsaristische Rusland in een platelands stadje met allerlei corrupte lokale notabelen en ambtenaren. Ik was de directeur van het lokale ziekenhuis. Het gerucht komt dan dat een Moskouse belastinginspiceur, een revisor, incognito door de streek

Rupert Van Heijningen (rechts) bij het Nationale Toneel als Arduin, Prinz von Perosa, in Arthur Schnitzlers Komödie der Verführung.

Foto: Joris-Jan Bos

reist. Wanneer in de herberg een onbekende jongeman zijn intrek neemt, denkt iedereen: de revisor!

In werkelijkheid is hij een uitvreter, een berooid rijkeluijszontje zonder geld dat daar met zijn knecht is beland. Maar de notabelen ontvangen hem met veel egards en proberen hem om te kopen. Ik leid hem rond door mijn ziekenhuis en laat een heerlijk diner aanrukken. Toppunt is de burgemeester, die hem zelfs zijn dochter ten huwelijk aanbiedt. Wanneer de notabelen dat min of meer al aan het vieren zijn, verschijnt opeens een onbekende man: "Ik ben de revisor."

De notabelen verstijven van schrik en staan te kijk als stommelingen en idioten. Het volk lacht zich dood. Het leuke van dit stuk is dat het in Rusland werd geschreven

in de tsarentijd, toen vond men het herkenbaar. Later in de communistische tijd is het altijd gezien als een karikatuur van de partijstaat, en nu hier in het Westen is het een karikatuur op onze ambtelijke systemen. Kort na de brand in Volendam had je een hausse aan allerlei onderzoekscommissies. We hebben de openingsscène gespeeld in de setting van de onderzoekscommissie, met de burgemeester in het midden. Het publiek herkende dat en het werkte heel aanstekelijk.

Het mooiste toneel dat ik ooit zelf gezien heb is *Die Krankheit Tod* van Marguerite Duras, in 1991 tijdens het Theatertreffen in Berlijn. Voor mij was het bijzonder omdat het helemaal abstract was. De acteurs bewoog nauwelijks, de vrouwfiguur lag alleen en

bewoog af en toe haar lippen, de man sprak zijn teksten heel monotoon. Bij dit stuk had ik eerst een soort onrust, wat gebeurt er? Er gebeurde helemaal niets. En ineens kon ik me toch gewonnen geven aan die twee mensen die helemaal niets deden. Het effect was dat ik in een andere wereld terecht kwam.

Maar ook de wereld van de advocatuur is mooi. Dat merk ik tijdens toneelrepetities, wanneer iedereen vertelt wat hij overdag meegemaakt heeft. Acteurs vinden verhalen uit de advocatuur heel boeiend. Als ik vertel die dag een telefoontje te hebben gekregen van iemand die een paar miljoen dreigt te verliezen, roepen ze: lieve hemel, wat maak jij veel mee! Dat realiseren wij ons als advocaten misschien wel te weinig. ”